

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

НАУКА БЕЗ ГРАНИЦА III

МЕЂУНАРОДНИ ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК

СВЕСКА 2

Језик и језици

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

2020

НАУКА БЕЗ ГРАНИЦА III
МЕЂУНАРОДНИ ТЕМАТСКИ ЗБОРНИК

SCIENCE BEYOND BOUNDARIES III – THEMATIC COLLECTION
OF PAPERS OF INTERNATIONAL SIGNIFICANCE

НАУКА БЕЗ ГРАНИЦ III
МЕЖДУНАРОДНЫЙ ТЕМАТИЧЕСКИЙ СБОРНИК

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

**НАУКА БЕЗ ГРАНИЦА III:
2. ЈЕЗИК И ЈЕЗИЦИ**

КОСОВСКА МИТРОВИЦА
2020.

UNIVERSITY OF PRIŠTINA / УНИВЕРЗИТЕТ В ПРИШТИНЕ
FACULTY OF PHILOSOPHY / ФИЛОСОФСКИЈ ФАКУЛТЕТ

SCIENCE BEYOND BOUNDARIES II:
2. LANGUAGE AND LANGUAGES
НАУКА БЕЗ ГРАНИЦ II:
2. ЯЗЫК И ЯЗЫКИ

KOSOVSKA MITROVICA
2020

НАУКА БЕЗ ГРАНИЦА – Међународни тематски зборник
SCIENCE BEYOND BOUNDARIES – Thematic Collection of Papers
of International Significance

НАУКА БЕЗ ГРАНИЦ - Международный тематический сборник

НАУКА БЕЗ ГРАНИЦА 2: ЈЕЗИК И ЈЕЗИЦИ
SCIENCE BEYOND BOUNDARIES 2: LANGUAGE AND LANGUAGES
НАУКА БЕЗ ГРАНИЦ 2: ЯЗЫК И ЯЗЫКИ

Издавач

*Филозофски факултет Универзитета у Приштини
са привременим седиштем у Косовској Митровици*

За издавача

Проф. др Звездан Арсић

Главни и одговорни уредник издавачке делатности

Проф. др Звездан Арсић

Уредници

Проф. др Голуб Јашовић

Доц. др Бранислава Диларић

Доц. др Јелена Бајовић

Рецензенти

Prof. dr Brent Davis, Westcliff University, Irvine, USA

Prof. dr Terence Clifford Amos, Université Catholique de Lille, France

Prof. dr Davronzohn Erinovich Gaipov, Suleyman Demirel University, Kazakhstan

Проф. др Мајо Пижурца, Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Проф. др Радован Анђонијевић, Филозофски факултет Универзитета у Београду

Секретари редакције:

Снежана Зечевић, Мина Лукић, Милица Дејановић, Аница Рагосављевић

ISBN за издавачку целину 978-86-6349-150-2

ISBN 978-86-6349-152-6

Међународни тематски зборник *Наука без граница III* резултат је научноистраживачких пројеката *Превод у систему компаративних изучавања националне и стране књижевности и културе* (ОИ 178019) и *Косово и Метохија између националне идентитетске и евроинтеграција* (III 47023), које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Радови се објављују и дистрибуирају у складу са лиценцом Ауторство-Некомерцијално Међународна 4.0. (CC BY NC 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>). Оцене изнете у радовима лични су ставови аутора засновани на њиховим истраживањима и не изражавају мишљење Уредничког одбора нити установе у којој су аутори запослени.

УВОДНА РЕЧ

У другој свесци Међународног тематског зборника *Наука без граница 3* садржани су одабрани радови из лингвистике, а ауторе ових радова чине универзитетски наставници и сарадници из земље и иностранства, научници Института за српски језик Српске академије наука и уметности, те неколико докторанада који, судећи по приказаним резултатима свог рада, заузимају добар правац кретања на пољу научноистраживачког делања.

Именована као „Језик и језици“, свеска обухвата 17 текстова. Разуђеност тематике која се у њима обрађује, приступа у њеном расветљавању и примењених методолошких поступака још један је одраз и изразите комплексности природе испитиваног језичког феномена, и изразите ширине науке која се њиме бави. Већи број садржаних радова извештава о резултатима дијалектолошких истраживања српског језичког простора. Дијалекатски језички материјал, забележен на терену од стране самих аутора или ексцерпиран из речничких или књижевних извора, подвргава се аналитичким поступцима на различитим нивоима језичке структуре. У радовима се, између осталог, пописују, анализирају и упоређују поједине фонетске, морфолошке и лексичке особености (косовско-ресавских) говора села Синаја у северној Метохији и села Мала Косаница у околини Куршумлије; указује на најмаркантније структуралне црте у говору села Добраве у лепосавићкој околини као месту додира косовско-ресавског и зетско-сјеничког дијалекта; даје инвентар и распоред назива за типове куће и њене делове из шест говора са српског етнокултурног и језичког простора (Војводина, Лијевач поље и Жупа, Бањани, северна Метохија, Ваљевска Подгорина, Ровца); спроводе лексичко-семантичке анализе кулинарске лексике у говору јабланичког краја, назива за сточно звоно у призренско-тимочким говорима југоисточне Србије, те лексема карактеристичних за пљеваљски крај које се односе на женске одевне предмете; представља когнитивно-семантичка и лингвокултуролошка анализа лексичко-семантичког поља *болесѝ* у српском призренском говору; врши класификација и испитује функција дијалектизама у роману *Ткачи средра* косовскометохијске књижевнице Леле Марковић. Осим тога, попис и лексичко-семантичка анализа личних имена и презимена мештана села Корман, који су такође нашли своје место у овом зборнику, дају знатан допринос српској антропонимији имајући у виду да ономастика зоне Алексиначког Поморавља у којој је поменуто село смештено до сада није завређивала пажњу лингвиста.

У другој свесци налазе се и радови из других области језичких проучавања попут фразеологије, семантике, прагматике, контактне лингвистике, те

група радова која се бави процесом учења језика и неговања језичке културе. У њој се, прецизније речено, представља анализа значења српских фразеологизама који у свом саставу садрже лексему *ййица* или називе за различите врсте птица; испитивање семантичких и прагматичких корелација између главних парадигматских лексичких односа (синонимије, антонимије, хипонимије, инкомпатибилности) и (међу)реченичних односа (семантичке импликације, имплицатуре, еквиваленције, контрарности и контрадикције); поређење категорија појединих именица средњег рода у српском језику као наследном и немачком језику као доминантном; контрастивна анализа садржаја наставних програма за основну школу (предметно подручје *Језик*) у Републици Србији и Републици Црној Гори са циљем да се утврди однос поменутих друштвених заједница према планирању наставе матерњег језика у основној школи; указивање на могућности неформалног (неинституционалног) бављења језичком културом на интернету с циљем њене популаризације у научно-образовне сврхе и с циљем њеног изучавања за потребе лингвистичких истраживања; испитивање импликација мултимодалности и мултиписмености у процесу учења страног језика у раном животном добу; мерење ставова средњошколаца и студената према учењу енглеског језика као страног, уз примарно утврђивање компонената које чине саму структуру става и потом успостављање везе између ставова и понашања (у овом случају, постигнућа у енглеском); анализа ставова студената према енглеском језику струке, као и конкретних језичких потреба студената неопходних за успешно спровођење наставе језика и постизање дефинисаних исхода учења.

Приказани колаж и актуелност обрађених тема, постављени истраживачки циљеви, те постигнути резултати препоручују ову свеску како лингвистичкој тако и широј научној јавности.

Голуб Јашовић
Бранислава Дилпарић
Јелена Бајовић

САДРЖАЈ

Eleni Korosidou, Eleni Griva <i>The Significance of Multimodality and Multiliteracies in Greek Young Learners' Foreign Language Acquisition</i>	1
Јелена Д. Михајловић <i>Контрасивна анализа наславних програма у Рејудлици Србији и Рејудлици Црној Гори – настава језика</i>	17
Jelena V. Grubor <i>What Makes up the Attitude to Learning English: EFLS-ALE Scale</i>	31
Голуб М. Јашовић <i>Неке фонетске, морфолошке и лексичке паралеле у говорима села Синаја и села Мала Косаница</i>	53
Драгана И. Радовановић <i>Прилој лексици синонавања – Типови кућа и њени делови у српским говорима</i>	69
Тања З. Милосављевић <i>Рејрезенција концепција болест на љезренској слици свећа</i>	83
Марина М. Николић, Слободан Б. Новокмет, Светлана М. Слијепчевић Бјеливук <i>Неформални процесуи неовању језичке културе на интернету</i>	101
Мирјана М. Стакић <i>Семантика фразеологијама са зоонимском композицијом у савременом српском језику</i>	111
Marko M. Janićijević <i>Correspondence between Lexical and Intersentential Relations: Semantic and Pragmatic Perspectives</i>	123
Јована Д. Бојовић <i>Григорје Божовић као дијалектски лексикограф – на примеру Женских бреспослица</i>	139
Милица Ј. Дејановић <i>Дијалектизми у роману Ткачи сребра Леле Марковић</i>	153
Ана Р. Савић-Грујић <i>Сточно звоно на ареалу југоисточне Србије</i>	167

Јована С. Николић <i>Најомене о говору села Добраве у лейосавићкој околини.....</i>	185
Сандра Г. Савић <i>Именице за именовање хране и њића у Речнику говора јабланичког краја Рагмиле Жујић</i>	199
Душан Р. Стефановић <i>Из ономасџике Кормана.....</i>	217
Ана М. Крстић <i>Уџоређивање каџеџорије џојединих именица средњеџ рога у срџском језику као наследном и немачком језику као доминантном.....</i>	227
Јелена Д. Рајовић <i>Важносџ етџлескоџ језика сџруке за дугуђе занимање сџуденаџа на високим школама сџрукових сџудџја: анализа џоџреда</i>	243

ДРАГАНА И. РАДОВАНОВИЋ¹

ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

УНИВЕРЗИТЕТ У ПРИШТИНИ СА ПРИВРЕМЕНИМ СЕДИШТЕМ
У КОСОВСКОЈ МИТРОВИЦИ, ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
КАТЕДРА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

ПРИЛОГ ЛЕКСИЦИ СТАНОВАЊА – *Тийови кућа и њени делови у српским јоворима* –

У раду се приказује инвентар лексема из шест говора са српског етнокултурног и језичког простора које се односе на *називе за тийове кућа и њене делове*. Из тих говора располажемо систематизованим материјалом – из њих четири са специјализованом терминолошком обрадом (Војводина, Лијевач поље и Жупа, Бањани, северна Метохија) и из два подручна говора (Ваљевска Подгорина и Ровца) са комплетно прикупљеном и лексиколошки обрађеном грађом. Географска, геоморфолошка и етнокултуролошка разноликост изабраних подручја обезбедиће драгоцен и релативно репрезентативан увид у значајан сегмент српске националне културе, укључујући и аспект лингвистичке географије. Добијени резултати ићи ће у прилог реконструкцији овог терминосистема на српском језичком простору, али и општијих истраживања етно-културноисторијских и антропо-географских прилика.

Кључне речи: кућа и њени делови; српски језички простор; лингвогеографски аспект; мотивациона основа и порекло назива.

1 dragana.radovanovic@pr.ac.rs

Рад је настао у оквиру дијалектолошких истраживања Одсека за дијалектолошка истраживања Института за српски језик САНУ и дијалектолошких истраживања у оквиру научног рада на Филозофском факултету Универзитета у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици.

1.1. У стручној литератури различитих научних области деценијама уназад пажња је посвећивана становању, као најважнијем облику традиционалне материјалне културе. Становање је предмет многих антрополошких, етнолошких, антропогеографских, историјских, архитектонских и лингвистичких студија, и то од Вукових записа о кући и њеном опремању, Цвијићеве студије и прилога у *Српском етнографском зборнику*, *Гласнику Етнографског музеја*, *Гласнику Етнографског института САНУ* и другим публикацијама музеја у Србији, па до публиковане тематске монографије посвећене традиционалној кући у оквиру Научног центра САНУ, Огранка у Нишу. Сви ови прилози у процесу упознавања прошлости помажу нам да разумемо и сагледамо развој друштва кроз различите историјске, друштвено-економске и културне аспекте, а што је у тесној вези са архитектуром области – типовима кућа и помоћних зграда, унутрашњим опремањем и функцијом простора. Положај и изглед објеката у служби становања, збрињавања сточног фонда, прераде и/или чувања намирница, показатељ су креативности и стваралачке способности народа да ствара у складу са својим могућностима и потребама (Ивановић и Радовановић, 2019, стр. 4–5).

У етнолошкој и етнографској литератури називи појединих типова кућа формиран су према врсти материјала (Цвијићево одређење) од којег су куће прављене (дрвнара, чатмара, кровинара и сл.) или пак на основу организације простора у њима (једноделне или дводелне, приземне или спратне и сл.) (Родић, 2016, стр. 24–26).²

1.2. Традиционална терминологија *Куће* и *џокућсџива* од деведесетих година прошлога века предмет је и поседних монографских студија у области дијалекатске лексикографије. *Кућа* и *џокућсџиво* обрађивани су на различитим тачкама српског језичког простора. Прва и најобимнија студија доноси опсежни материјал из Војводине, са терена шумадијско-војвођанског дијалекта (Вуковић, 1988). Више од деценије касније уследила је обрада ове терминологије из Бањана са терена источнохерцеговачког дијалекта (Којић, 2006) и Лијевча поља и Жупе (Црњак, 2006), а потом и са простора косовско-метохијских говора, из северне Метохије (Букумирић, 2006). Поред наведених монографских описа, имали смо увид у дијалекатску лексичку збирку проф. Мата Пижурце из Роваца (Колашин, Црна Гора, скр. Рв), и њоме ћемо се моћи послужити, а додатне информације добити и од самог аутора. У случајевима када се ради о подацима који су посведочени само у тој збирци, задржан је и на листићима уписани акценат.

2 Рељефни услови, планински или равничарски, условљавали су одређени тип куће. На терену Србије издвојене су три зоне: а) у северо(западној) Србији (Подрињу и Шумадији) преовлађује дрвнара; б) у средишњој, источној и јужној Србији, Косову и Метохији преовлађује бондручара (тзв. моравски тип куће) и чатмара; в) у Војводини преовладава кућа од набоја, тзв. набијача (од набијене земље или ћерпича) (Родић, 2016, стр. 24–26).

1.3. Овом приликом приказује се инвентар и распоред лексема из шест говора са српског етнокултурног и језичког простора које се односе на *називе за шишове кућа и њене делове*. Из тих говора располажемо систематизованим материјалом – из њих четири са специјализованом терминолошком обрадом (Војводина, Лијевач поље и Жупа, Бањани, северна Метохија) и из два подручна говора (Ваљевска Подгорина и Ровца) са комплетно прикупљеном и лексиколошки обрађеном грађом.

1.4. Изабрани аспект истраживања, на ограниченем сегменту микропоља, по карактеру је ужелексиколошки и семасиолошки, па лексичке експликације можемо само једним делом претпоставити и пронаћи их у речницима народног и књижевног језика и у дијалекатским речницима. У таквима речницима општијег типа никад не можемо бити сигурни да су све речи регистроване и представљене релативно целовитим значењем. Уз то, у дијалекатским речницима неретко се општепознато значење и не констатује, оно се једноставно подразумева³, што кориснике може да навуче на погрешна закључивања. Понекад, ни у специјализованом истраживању не можемо увек бити сигурни да је истраживач (аматер-ентузијаста или неко из „суседне“ дисциплине) обавештен да негде другде на српском етнојезичком простору може бити и другачије, или да ли су му околности у конкретном случају дозволиле да сазна да ли, на пример, лексема *кућа* (једноделна, дводелна или вишedelна), поред значења 'зграда за становање', има и значење 'један њен део, одељење у згради за становање у којем је огњиште, где се кува, једе, борови, што се по правилу своди на знач. *кухиња*' или пак да се под том речју подразумевао и 'део куће у коме се у време невремена смештала стока'. Истраживачи су се често „комотно“ односили у интерпретацији контекста (коректније – за њихово истраживање тај аспект њима није био битан), па су на пример записивали: „Дим и дом су други називи, који означавају исто што и *кућа* ширега смисла“. Овакви примери наравно нису усамљени. Такви записи касније ограничавају лексикографе приликом покушаја да спецификују значење конкретних лексема, који, ако овакве примере узимају за контекст, прибегавају обједињеним дефиницијама. Овај пример се нашао у интерпретационом сегменту у РСАНУ, под одредницом *дим*: „*фиг. дом, кућа, оћишије; њородица, фамилија*“. Колоквијалним језиком речено, сличне неодређености се „испеглају“ обухватнијим интерпретацијама и широм документацијом, ако то тип лексикографског дела и расположива документација омогућавају. И када нам овако широк приступ није могућ, а не занемарујући многа ограничења о којима смо го-

3 У *Речнику српских њова Војводине и Речнику Куча* (Петровић, Ђелић, Капустина, 2013) интерпретација значења често (значи – недоследно) започиње иконицом која симболизује општепознато значење.

ворили, то никако не значи да није драгоцено загледање и у ограничени број речника и других извора, јер је у крајњој линији наш циљ да, и у својим скромним прилозима, успостављеним паралелама макар нагвестимо правац простирања појединих изолекса односно изосема.

1.5. Овако усмерена истраживања, у основи историјска и етнолингвистичка, у трећој деценији XXI века већ у старту имају још један битан ограничавајући моменат: ми располажемо подацима бележеним у различитим епохама – од времена када се, с једне стране, још живела традиционална култура, с друге пак из нашег времена у коме смо дубоко зашли у модерну техничко-технолошку епоху, чије је једно од основних одлика унификација у начину живљења, градње, становања и, наравно, именована. Анализом контекста и у репрезентативнијим речницима стиче се утисак да се често губи из вида имовински статус, а од тога је често зависила величина, изглед, грађевински материјал, наменска „спецификација“, што значи у крајњем и именована.

1.6. Творбени и фразеолошки аспект конкурентских речи, нпр. *кућа* и *дом*, заслуживао би посебну пажњу, јер би се можда тиме с више сигурности говорило о више или мање изворном значењу, односно о односу између центра и периферије значењског спектра конкретних лексема. Да се не ради о синонимима ових двеју речи, довољно је подсетити на: *окућно се* према *угомио се*, *окућница*, *домовина*, *домазет* (паралелно творбено поље остаје непопуњено) или – *Нема он ни дома ни куће* или *Далеко њи кућа* итд., али паралелно у метаф. значењу особене милости („прираслости за срце“) и сл. – *Кућо моја/ Дом мој*.

1.7. Изабрани основни корпус, надамо се са срећно погођеним тачкама српског етнокултурног подручја, одабрано микросемантичко поље, с главним односно битним централним семемама, послужиће као оглед за преглед географске распрострањености појединих реалија којима се именује кућа и њени делови на ширем српском језичком простору, а у сусрет детаљнијем приказу који би нашао место у *Српском дијалектолошком атласу*.⁴

2.1. Сав расположиви материјал систематизован у посебним студијама посвећеним *Кући* и *йокућсџиву* из различитих зона српског (етно)дијалекатског простора обрађиван је у самој основи по моделу који је утемељен сјајном монографијом Гордане Вуковић; ова књига, и у целини и у појединостама, недосегнутих вредности је у нас. За темељну разраду и свестрану

4 Скицу употпуњује сличан преглед досад приказан у радовима Б. Марковић (2019, стр. 141–155) и Р. Мирилов (2019, стр. 131–141), у којима је ареално представљено семантичко поље које се односи на називе посуда за алкохолна пића и називе за млеко и млечне производе.

обраду ове тематске области уистину је немогуће дати потпуне паралеле (с којим год прилогом ову монографију поредили – остају белине), што је свакако условљено општим културолошким нивоом подручја којим се она бавила, додирима с различитим традицијама и културама, реално вишим стандардима живљења у сваком погледу, али нема сумње, и пре свега, ауторским напором и резултатом који завређује дивљење. Зато појединости из њене монографије у овом прилогу по правилу нису појединачно ни коментарисане (чак ни у погледу мотивационе основе односно етимолошке назнаке). Као прва најбројнија тематска група односи се на општи назив којим се именује грађевински објекат за становање, као и називе којима се именују поједини типови кућа и њихови делови.

2.2. Као општи назив за грађевински објекат намењен становању (дефиниција углавном одговара оној коју налазимо у РСАНУ) добијене су следеће лексема: **кућа** ВП Рв СГВ СМ Бњ ЛПЖ⁵; **дом** ВП (Рв); **двор** Бњ; **дим** фиг. „кућа као домаћинство“ Бњ (Рв).⁶ Лексема *дом* на простору Ваљевске Подгорине добијена је *ѝрема уѝиѝнику* као синоним речи кућа. Међутим, сакупљена грађа показује да она и на овом терену ипак има шире, или можда тачније – друкчије распоређено (‘померено’) тежиште у значењском спектру – углавном се употребљава када се жели именовати *кућа* и *окућница* (Д’олазили да гл’едају д’ом).

2.2.1. На овом списку добро би било да се наша лексема (*х*)*ижа*⁷, а ако би се обухватила, поред значења објекат за становање, и метафоричка значења, и речи *оѝиѝиѝе* (*оѝан*⁸) и *оѝак*.⁹ Испреплетаност значења лепо илуструју изведене речи, покрајинске и архаичне, са широким ареалом, који извесно обухвата Црну Гору и Херцеговину – *кућнић* и *оѝаковић* ‘човек из добре, угледне, гласите породице’)

2.2.2. Општи назив у српском језику нема сумње да припада речи *кућа*. Иако је реч *кућа* углавном балканска словенског порекла (на северу делом залази у украјинско Закарпатје), мотивационом основом је извесно и са ширим словенским ареалом.¹⁰ Као њој конкурентска лексема, у делу зна-

5 Списак скраћеница: ВП: Ваљевска Подгорина, СГВ: Српски говори Војводине, ЛПЖ: Лијевче поље и Жупа, Бњ: Бањани; Рв: Ровца.

6 Добро потврђено у РСАНУ.

7 Уп. нпр. из збирке речи из Нишавског среза у РСАНУ (*дом* 2.а.): „Сама реч кућа нова је за ове крајеве [Лужницу и Нишаву]. Старе српске речи *дом* и *ижа* још су у већини“ (Богдановић, 2005), назив *ижа* везују за једноделну кућу, а Јакша Динић (Динић, 2008) има и значење кућа (у синтагми „убаву ижу“) и ‘одаја у кући у којој се налази огњиште’.

8 Уп. из РСАНУ (Ердељановић из Куча): „Под именом *дом* или *огањ* разуме се ... засебна породица са одељеним газдинством“.

9 Милија Станић у *Ускочком речнику* (1991): а) *месѝо* у *кући*, *ѝреѝсодљу*, *ѝде се ложи*, *оѝиѝиѝе*; б) *сама кућа*, *ѝреѝсодље*.

чењског спектра, појављује се општесловенска реч *дом*.¹¹ Најпотпунију савремену грађу и њену интерпретацију пружа *Речник српскохрватској народној и књижевној језика САНУ*. Из тамо наведене документације угрубо се оцртавају и стратификација њихових појединачних значењских сегмената и одговарајућих ареала. Поучно би било, и са лексикографског аспекта, упоредити презентирану грађу и лексикографску обраду ових двеју одредница у овом нашем речнику-тезаурусу.

2.2.3. Специфично значење и ограничени ареал има лексема *двор*. Није потврђена у подгорским селима, али је налазимо у етнографској литератури у значењу 'окућница' (Павловић, 2011, стр. 433).¹² Уз грађу из Бањана стоји напомена да се ради о аутентичном називу, с ређом употребом на терену (Којић, 2006, стр. 14). Лексема има најјаче упориште у значењу 'владарски односно властелински грађ. објекти за живљење' или 'владарска породица', посебно у српској народној књижевности, и данас с најширим ареалом у изведеницама од *дворишћа*¹³ до *дворица* и *ћридворица*.

2.2.4. Лексема *дим* наведену семему покрива само једним значењским сегментом, у фиг. смислу као социоекономска категорија 'домаћинство', чије значење је најбоље очувано у називу пореза по кући, одн. домаћинству *дим(н)ина*¹⁴ и фиг. 'живи дом'.¹⁵

2.2.5. Као праве, конкурентске речи јављају се само лексеме *кућа* и *дом*. Степен синонимичности ваљало би посебно истражити, макар се послужили само постојећим речницима, историјским речником ЈАЗУ (он садржи Вуков *Рјечник* и Даничићев *Речник из књижевних сѣарина српских* и добар део српске народне књижевности), *Речником српскохрватској народној и књижевној језика САНУ* и све ширим списком српских дијалекатских речника. За сада нема сумње да нам главни ослонци могу бити (1) Даничићев *Рјечник хрватској или српској језика Јуџославенске академије знананости и умјетности* (РЈАЗУ), с познатим, иако релативно ретко отворено истицаним недостат-

10 В. *Этимологический словарь славянских языков* [у редакцији О. Н. Трубацова], „Наука“, Москва 1985, Выпуск 12, под **ko.tja*.

11 Уп. исто, выпуск 5 (1978), под **domъ*.

12 У овом значењу има је и Вук (Вук, Рј. 1852).

13 Уп. из збирке М. Пижурце (Рв) и (1) „излазити вани себе ради“: Нијеси нѣнас љзлазио на *двор*. (2) „непокривен простор за смештање стоке, изван стаја“: Ђвце нѣћивају на *двор*. Остављају јалѡвињу на *двор*, а краѡве спраћају.

14 Даничићева потврда термина *дим(н)ина* у *Рјечнику из књижевних сѣарина српских* је из средине XIV века (из повеле за манастир Врањину на Скадарском језеру), мада смо је ми обично везивали за турски период, када је то била једна од најстабилнијих пореских одваза.

15 Уп. из нав. збирке речи М. Пижурце, интерпретирано „кућа која још није запустела, дом из којег се још веје дим, живи дом“: *Їма у сѣло шѣсѣ кућа, али нѣма ни двѣс дѣмѡвѡ*. У епици нарочито (што се види из РСАНУ) *дим* фиг. значи „дом, кућа, огњиште; породица, фамилија“.

ком – оскудно заступљеним српским корпусом, који је, срећом, ипак у том историјском речнику репрезентован Даничићевим *Рјечником из књижевних сѣарина срѣских* и Вуковим *Рјечником* и сасвим солидно српском класиком – народном књижевношћу и (2) *Речником срѣскохрвајској народној и књижевној језика*. Овај други има комплетнију грађу из народних говора, укључујући и етнолошку и дијалектолошку, потом из литературе најразличитијих родова и др., и солидно засновану и углавном доследно изведену лексикографску обраду и добро документовану и обрађену фразеологију.

2.3. Различитим називима именовани су на нашем дијалекатском простору поједини типови кућа. Ради се о називима прозирне мотивације, готово увек формираним према врсти материјала од којег су прављене, затим према врсти кровног покривача, изгледа куће, положаја куће, облика крова, као и уопште намене објекта (привременог или сталног станишта):

2.3.1. а) од земље: **земљача** СГВ, **набијаница** СГВ, **набијача** СГВ ЛПЖ, **набојица** СГВ; **кућа од набоја** СГВ, **земљанџца** ЛПЖ; б) од непечене цигле: **ћерпичара/ -ћара** ВП ЛПЖ, **чатмара** ВП СМ, **чакмара** Рв СМ; **плотњача** Рв СМ, **плотара** СМ, **плѣтара** Рв, **пл’етњача** СМ; в) од опеке: **зидана кућа** СГВ; г) од камена: **кула**¹⁶ Бњ, **кућа** Бњ (општи назив за камену кућу), **камѣнѧ кѹћа/ зиданѧ кѹћа** Рв, **камењача** СМ, **камењуша** СМ; д) од дрвета: **барака** Бњ ЛШЖ, **брвнѧра** СМ, Рв, **брвњача** СМ, **дашчара** Бњ ЛПЖ, **дрвенуша** ЛПЖ, **колиба** Бњ, ВП; љ) од прућа: **љѣпара** ЛПЖ, **плѣтара** ЛПЖ Рв, **плѣтњача** Рв, **прут(ћ)ара** ЛПЖ СМ, **шашкиња** ЛПЖ, **шеп(ф)ер** ЛПЖ, **шеперуша** ЛПЖ, **шускара** ЛПЖ, **блатњаћа** СМ.

Овде би се могао придодати и пређашњи, првобитни тип куће *земунице* „кућа која је укопана у земљу“ СГВ; Рв (кућа делом укопана у земљи или влажна и „заглушита“).

2.3.2. а) покривена трском: **трскара** СГВ ЛПЖ, **тршчара** СГВ, **трскарѧца** СГВ; **кућа покривена трском** СГВ; б) покривена сламом: **слѧмњача** Рв, **пѹшњача** Рв **посламуша** Бњ¹⁷; в) покривена дујађу: **дујадара** ЛПЖ; г) покривена бусеном: **бусара** СМ, **бусењара** СМ, **бусењача** СМ.

2.3.3. а) приземна кућа: **приземљуша** Бњ; б) на пола приземља спрат: **кућа на избу/ћелицу** Бњ, **једнѣбјѧка**, **потлѣуша** Рв (други назив је стилски обележен, депрецијативан); в) са приземљем и спратом: **кућа на дој** Бњ; **двѣдѣбјѧка/ кѹћа на двѧ дѣја, кѹћа на д избѣм** Рв.

16 Камена кућа на спрат, често (у Ровцима) стилски обележена (у позитивном или пак подсмешљивом смислу). У Бањанима је у употреби и сложена лексема: кућа на вацаду, *назив за кућу зидану од уједначеној клесаној камена*.

17 Усамљеним образовањима, односно сложеним лексемама у Бањанима и Ровцима указује се на одређени тип (материјал) покривача; уп. нпр. *кућа ѿод шашоњком, кућа ѿод сламом, кућа ѿод ѿлочом, кућа ѿод циѿлом/ у Рв ѿѿѿѿлом, кућа ѿод салониѿом* (Којић, 2006, стр. 13, 15).

2.3.4. а) према броју просторија: **кућа са једним (два, три или четири) од(ј)ељења** Бњ ВП; Рв: **кућа са једним (два, три или четири) од(ј)ељења и кућа са оцаком или са једном или више просторија.**

2.3.5. а) према изгледу крова: **кућа на једну воду, кућа на две/двije воде, кућа на чет(и)ри воде** Бњ ВП Рв СГВ; и: **шопљена кућа**¹⁸ СГВ; Рв: **кѹћа на ластавице** (*лѹсѹавица* 'озидана до врха ужа страна куће, забат'; забат је овде непозната реч); уп. из Рв **кровињара** (лоша, бедна кућа, „само под кровом“) и **савардуак**.¹⁹

У ову групу се могу сврстати и називи појединих типова кућа карактеристичних за војвођански терен, односно за војвођански тип архитектуре: **кућа с фронтом, шарана кућа.**

2.3.6. а) према намени: **брвнара** Бњ, **колиба** Бњ ВП; Рв **кoлиба** (обично на катуну), ако је непосредно уз кућу и служи за спремање хране и обедовање – *кужинa*), **савардак** Бњ Рв, **плотара** Бњ **плужина** Бњ **пружина** Бњ Рв²⁰, **превијуша** Бњ; Рв: **кѣра** 'чобанска колиба, прекривена бусењем или травом или грањем („кровином“), обично на привременим јесењим боравиштима чобана са ситном стоком (када се врате са стоком у *идврайке*)'.

2.3.7. а) према положају (и изгледу): **дужна кућа** (и: **кућа на дуж, кућа дужом, кућа на бразду**) СГВ, **паорска**²¹ (**сељачка кућа**) СГВ, **прека кућа** СГВ, **кућа на лакат** СГВ ЛПЖ, **кућа на кључ** СГВ ЛПЂ, **кућа у/ на ге** СГВ ЛПЖ, **кућа на глагол/глагољ** ВП СГВ, **кућа у четврт** ВП, **кућа на угао** ЛПЖ, **кућа на ел** ЛПЖ; **кѹћа на ластавице**²² Рв; уп. из Рв и **посѹкача** 'несразмерно дугачка кућа'²³, стил. обележено.

Овде би се могла додати и образовања забележена на терену Војводине, чији су називи мотивисани одређеним специфичним положајем куће, као на пример: **кућа нуз пут, кућа нуз сокак, кућа на фронт, кућа на рогољ и**

18 Врста куће са делимично спуштеним црепом ка троугластом делу зида испод крова; и синоними: *кућа ид ѿремом, клоѹава кућа.*

19 На листићу стоји напомена: „Чешће за стоку него за становање ('сиротињска кућа' или привремени објекат за становање, после пожара и сл.), кружне основе, с ниским сувомеђним зидом и дугим роговима, сведеним у виду купе, прекривен обично сламом. У основи мотивације назива или *кружна основа* или *врндаѹи* 'дрзо расти увис (о овнујским роговима)'.“

20 Кућерак на саоницама за чобанина поред тора, који се *ѹремешѹа клизећи* како и тор, што значи да је (према напомени М. Пижурице у нав. збирци) „примарни фонетизам са почетном секвенцом *ѹл-* (као *рѹлзати* и сл.)“; у Васојевићима, Кучима, околини Никшића *дудирој*; У Србији више пута забележено и *кулача* 'сеоска кућица примитивно грађена, колиба купастог облика' (в. РСАНУ).

21 Тип куће која је ужом страном окренута према улици (Вуковић, 1988, стр. 17).

22 Мотивација је прозирна.

23 Уп. из исте картотеке: *сѹк*, -а издужени низ (нпр. више животиња, које су „наужиле, једна за другом“).

швапска кућа; и називи који у себи садрже страну реч: **кућа на икс, кућа на винкл**.²⁴

Само спорадично су у Војводини у употреби називи *ћерџичара* (од непечене цигле), *гашчара, дрвара, дрварица* (од дрвета), *йлейшара* (од прућа), будући да материјали којим су ови називи мотивисани нису карактеристични за терен Војводине. Лексеме *гашчара, дрвара* и слични облици за назив куће од дрвета нису уобичајени у Ваљевској Подгорини. На терену је добијен синонимски облик *коледа/колида* (од дрвета), којим се означава у традиционалној заједници привремени објекат за становање. Исто је констатовано и за Бањане (Којић, 2006, стр. 16). На војвођанском терену забележен је и назив факултативне употребе који се односи на тип куће без тавана: *дујарка*.

2.3.8. Називи типова кућа мотивисани одређеним специфичностима којима се указује на позитивне или негативне особине појединих типова кућа, као и на место на коме се налази: а) лепа и складна кућа: **вила** Бњ (Рв – наравно ново), **палац** Бњ (у Рв – лепа, модерна градска кућа – „такијѐ је бילו на Цетиње“); б) мала и неуредна кућа: **страћара** Бњ Рв, **ћумез** Бњ Рв ВП; в) ниска, мала, тесна и трошна кућа: **жгурлин** Бњ, **кљџет/кљџетара** Рв, **кућерак** Бњ СГВ, **јатар**²⁵ Рв, **мегара**²⁶ Рв, **мижгар**²⁷ Бњ, **ћула**²⁸ Бњ, **уцерица** Бњ ВП Рв, **путријица** СГВ; г) велика, нескладна кућа: **арбулина**²⁹ Бњ, **посучача**³⁰ Рв, **врзли**³¹ Рв; д) празна кућа: **бечалина** Бњ Рв; њ) кућа која влажи: **думиндара** Бњ, **мемљива** СГВ Рв, **земунца** Рв; е) изразито хладна кућа:

24 И у ЛПЖ: *кућа на винкл* (Црњак, 2006, стр. 58).

25 Лексема *јайшара* (са веродостојним суфиксом за ову врсту објеката, уп. *дрвара, сџраћара* и сл.) значајан је дијал. архаизам, који захвата рубни српско-хрватски ареал, за етим. важан и на словенском плану. РЈАЗУ (т. 4, стр. 490) има из Истре *јайшо* 'завјетрина' („непозната постања“), Врбник (Крк) *јайша* 'камена кућица прекривена сламом' (*Zbornik za narodne običaje južnih Slavena*, 33, Zagreb, 1949), РСАНУ *јайша* 'заклон од кише; колида' (т. 8, стр. 604, из немачко-српског речника с краја XIX века). Изворна семантика, односно мотивациона основа је кретање или можда тачније – привременост. За етим. в. ЭССЯ, выпуск 8, стр. 182–183.

26 Белешка М. Пижурице: „вероватно из ром. супстрата; уп. топ. *Мџар-мџа* са истог подручја“.

27 Мотивациона основа се може наћи у Скоковој етимолошкој обради под *mižati (se)* (Skok, ЕРХСЈ) 'мокрити (се) и др.' – што значи да се *мижар* може интерпретирати „кућа која прокишњава (у нашој епици *кајавица*)“.

28 У српским говорима Војводине *ћула* је назив за „забат потпуно покривен црепом“ (Вуковић, 1988, стр. 19).

29 Лексема је извесно романизам, метаф. према ит. арх. *arbore*, лат. *arbor*, с мотив. основом „грађевина која стрчи као јарбол“; уп. Vesna Lipovac Radulović, *Romanizmi u Crnoj Gori (jugostočni dio Boke Kotorske)*, Cetinje–Titograd, 1981, под *arbuo*.

30 Уп. нпр. *сук* 'мноштво у низу (људи или животиња)' из истог говора.

31 Вероватно ономаатпејизирани лик према *врџача* 'рупчага', евентуално укврштено са *врџаши/врџиши*.

ледара Бњ Рв; у Рв и: леднѣк, зиндѣн³², снијѣжница; (с мноштвом отвора, „вири са сваке стране“, у којој „дије промаја“) **вирѣнија/ вирѣнија**; ж) до-трајала кућа: **руина** Бњ; з) разрушена кућа: **зидѣна/ зидѣштина, кућѣшти-на** Рв; **озидина** Бњ, **омеђина** Бњ; **рѣзвала** Рв, **развалина** Бњ Рв; бедна прља-ва „заглушита“ кућа: **глувара, катава**³³, **кауша** (осн. знач. затворска ћелија)³⁴ Рв.

Списак лексема из ове подгрупе је и широк и отворен, будући да се укрштају различити аспекти мотивационе основе – намена, материјали, квалитет, изглед и др.

2.4. Посебним диференцијалним знаком обухваћени су називи појединих делова куће. Територијални распоред добро илуструју издвојене семе-ме.

2.4.1. Општим називом **зид** именује се вертикални (унутрашњи или спољашњи) део куће; у Ровцима **дѣвар** (турц.) ’зид са унутрашње стране у кући’.³⁵

2.4.2. Део зида у земљи у свим нашим зонама именован је општом лексе-мом **темељ** (с различитим фонетизмима у појединим зонама), а посебним лексемама именоване су врсте таквог зида у зависности од употребљеног материјала: а) дрвени темељ: **балван, кућа, посек** ЛПЖ; б) од бетона: **фун-дамент** СГВ, **водомент** ВП, **темељ** СГВ Бњ, **подумѣнта** Рв, **подумијента**³⁶ Бњ.

2.4.3. Семема којом се у појединим зонама именује део зида *изнад земље* обично од тврдог материјала гласи: **цокла /цокло, цокна/** СМ ВП Бњ.

2.4.4. Лексема којом се именује *водоравна дужа греда на зидовима са спољашње или унутрашње стране* (од. на расцпојању 60–80 цм) гласи: **атула** СМ ВП; **вјѣнчаница** Рв (за све четири греде; њена унутрашња страна *идгвала*).³⁷ Ре-алија није регистрована у материјалу у другим зонама из којих располаже-мо материјалом.

2.4.5. Предња страна, спољашња страна куће именована је лексемама: **листра**³⁸, **предња листра** Бњ Рв, **лице** Бњ ЛПЖ ВП Рв СГВ, **л’ице** СМ **предња банда** Бњ, **чело** ВП ЛПЖ³⁹, **сунце** ЛПЖ, **зачелак** СГВ, **фронт** СГВ.

32 Турцизам (у значењу *шамница*) (Škaljić, 1973, стр. 654).

33 Лексема *кашава* је предмет посебне етимолошке расправе др Јасне Влајић-Поповић.

34 В. Škaljić, *kaš* ’самица, ћелија у затвору’ (Škaljić, 1973, стр. 402).

35 В. Škaljić, 1973, стр. 230.

36 Лат. и итал. *fundamentum* ’темељ’.

37 Напомена на листићу: „Увек у конструкц. са на или *иог*: Тѣри тѣ на *иодгвалу*. Остави га *иѣдг иѣдгвалу*“.

38 На повезивање са *лиси* (са уметнутим -р-) упућују потврде из нав. збирке М. Пижурице из Рв: *иодлисѣиши* „ударити ред или два од дасака дном крова прекривеног сламом“, а од тог изведена им. *иѣдглицѣра*.

2.4.6. Задња страна куће именује се лексемама: **листра** Бњ Рв, **зачеље** Бњ ВП ЛПЖ, **зачелак** СГВ, **наличје** ЛПЖ, **запад** ЛПЖ, **закућњак** ЛПЖ, **задњи део** СМ, **леђа** СГВ.

2.4.7. За означавање семеме *īproūlasīi geo zida isīod krova* забележене су лексеме: **забат** (**забад**, **забот**) СГВ⁴⁰ ЛПЖ, **засунак** ЛПЖ, **зачелак** СГВ, **ласта-вица** Бњ Рв, **л’истра** Бњ, **чело** (**челевље**) СГВ, **калкан** СГВ СМ⁴¹ ВП, **сомић** Бњ Рв⁴², **троћошак** ЛПЖ, **форшпиц** СГВ, **фронт** (**фрунт**) СГВ, **дума** ЛПЖ.

2.4.8. *Odvod za vodu* је у српским говорима именован лексемама: **левак** СГВ, **лула** СГВ, **олук** СГВ ВП Бњ, **рина** СГВ, **чатрња** СГВ, **купа** (об. у мн. **купе**) ВП, **дуда** ЛПЖ, **жљеба** ЛПЖ, **каплаја** ЛПЖ, **олук** ЛПЖ, **плеј** ЛПЖ, **пор** (**рора**) ЛПЖ, **стревњача** (дрвени) ЛПЖ; у Рв **кòрнйш** (ново, објекти нису имали од-вода).⁴³

2.4.9. Општи назив за дрвену конструкцију покривену црепом или каквим другим материјалом на српском језичком простору именован је лексемом **кров**.

2.4.10. Семема *сїој обичних сїрана крова* означена је лексемама: **сл’еме** СМ, **шл’еме** СМ, **насл’евница** СМ, **кул’м** (**кул’марм**, **кул’маш**)⁴⁴ СМ, **било** СМ, **гред** СГВ ВП, **слеме** СГВ, **слѐме** (**шлѐме**) ЛПЖ Бњ, **шлѐме**, **шлѐмењача** Рв, **тјеме** ЛПЖ, **слемењача** СГВ, **спојница** СГВ, **тетива** СГВ, **шиљак** ЛПЖ.

2.4.11. Семема којом се именује *крај крова који ĩрелази зигове куће* означена је лексемама: **стре(ј)а** (**стрија**) СГВ СМ ВП, **стрѐва** (*ĩдсїрева* ’простор испод стрехе’) Рв, **настрешница** (**настрешњица**) СГВ, **окапина**⁴⁵ (**окапница**) СГВ, **капавица** СГВ, **потремак** СГВ, **трен** СГВ.

2.4.12. Реалија којом се именује *дрвена консїрукција крова*⁴⁶ именује се лексемама: **грађа** СГВ ВП Бњ СМ⁴⁷ ЛПЖ, **јапија** ВП Бњ ЛПЖ Рв, **крòв/ рòгови** Рв, **покрив** ЛПЖ.

39 Уз напомену да је у Лијевчу пољу и Жупи ређа употреба.

40 Лексема *забаї* у односу на све друге на терену Војводине има најшири ареални домашај у свим говорним зонама (Вуковић, 1988, стр. 277).

41 У различитим фонетским и морфолошким ликовима: *кавкан*, *калкана* (Букумирић, 2006, стр. 383).

42 У Ровцима у знач. ’мали троугаони отвор за испуштање дима’.

43 Роман. итал. порекла *cornice* ’руб; зидни вијенац’, у Боки *kornīž* – Vesna Lipovac Radulović, *Romanizmi u Crnoj Gori. Jugoslovenski dio Voke Kotorske, Cetinje–Titograd*, 1981.

44 Алб. *kult* -i ’кров’ према РСАНУ (под *кулме*); извесно даљим пореклом латинизам, уп. лат. *culmen* ’врхунац, кулминација’.

45 Са ограниченим ареалом на шајкашку зону, део Срема и шокачког становништва (Вуковић, 1988, стр. 13).

46 Има се утисак да истраживачи или њихови информатори нису знали да разграниче значење „дрвена грађа“ и „кровна конструкција од дрвета“. Индикативна је у том смислу белешка М. Пижурице: „дичу рогове/ дичу кров“.

47 Уз напомену да се реч *јаїија* истискује из употребе.

2.4.13. За семему *озиган одвод за дим* у употреби су лексеме: **оџак** СГВ ВП, **димњак** (димљак, дивњак) Бњ ЛПЖ, **комин** СГВ, **дуда** ЛПЖ, **цуг** ЛПЖ, **чардак** ЛПЖ, **баџа** (на дрвеној кући) ЛПЖ; Рв: **сџмић** (троугаони испуст за дим испод сецишта крова, на врху забата).⁴⁸

2.4.14. Семема *џод* има више лексичких експликација, углавном мотивисаних врстом материјала од кога се прави: а) земљани: **под** СГВ, **набој** СГВ ВП Бњ ЛПЖ **земља** ЛПЖ Рв; б) дашчани: **даске** СГВ⁴⁹; **патос** СГВ ВП Бњ; Рв **пà(р)тос** (новије), **под** ВП ЛПЖ; (**дџњџ**) **пџд** Рв, **палов** СГВ, **патест** СГВ, в) камени: **калдрма** Бњ, **салица** Бњ), од малтера: **набој** Бњ.

2.4.15. Следеће лексичке реализације забележене су на српском језичком подручју за семему *сџрой*: **строп** (герм.), **плафон** (ром.) СГВ ВП⁵⁰ Бњ⁵¹, **таваница** СГВ, **таван** Бњ; гџрњџ **пџд** Рв, **шакатор** ВП, **штџк** (с малтером),⁵² **шџвит** („поткован“ *даскама*)⁵³ Рв.

3. Закључак. Изван просторâ ограничених изолексама односно изосемама које су условљене поднебљем, односно географским и геоморфолошким одликама и историјско-политичком судбином и културом становања (као директним одразом односа са становништвом са којим су наши преци долазили у додир, затеченим, суседним или накнадно придошлим) – најзначајније су дискриминанте које битнијим сегментима семантичког поља раздвајају ареале *гом-кућа*. Ограничени ареал лексеме (*х*)*ижа* у том контексту је такође врло релевантан. Анализом географског простирања ових реалема и њихових језичких експликација у словенским језичким атласима (*Оџишџесловенском линџивисџичком аџласу*, потом у националним и регионалним атласима) и уз комбиновање тамо изнесених података са онима које садрже етимолошки, историјски, дијалекатски и термилошки речници и монографски описи (дијалектолошки, етнографски и етнолингвистички) – наши закључци биће основанији, односно поузданији. Не изненађује нас, наравно, што се мноштвом појединости слаже Војводина са Посавином (Лијевач пољем и Жупом), Ваљевска Подгорина са северном Метохијом, неретко Ваљевска Подгорина са Војводином, а Бањани са Ровцима. Наравно, увек има „прескакања“ ареала (у виду острвца), која су у оваквим огледима најизазовнија, јер она чешће постављају питања него

48 М. Пижурџа у напомени: „Из истог лексичког гнезда, али другог творбеног лика, обично има значење ‘отворени забат на стајама’. Реч, изгледа, општесловенска, има је Махек.“

49 С потврдама у говору Буњеваца и шокачког живља (Вуковић, 1988, стр. 11).

50 У Ваљевској Подгорини лексема је новијег порекла (ауторов материјал).

51 С напоменом да је *џлафон* сачињен од малтера и дрвених дасака, а *шаван* од дасака (Којић, 2006, стр. 22; Црњак, 2005, стр. 51).

52 Посредовањем итал. језика, уп. Skok, 1971–1974, III, стр. 419.

53 Исто и код Станића, уз напомену да се ради о речи итал. пореклу (*soffitta*).

што дају одговоре. Очекивани је удео и распоред страних утицаја које ми на лексиколошком нивоу означавамо једноставно или турцизама или германизама или романизама или хунгаризмима, а суштина је шире – културолошка.

ЛИТЕРАТУРА

- Букумирић, М. (2006). Терминологија куће и покућства у северној Метохији. *Српски дијалектолошки зборник*, LIII, 375–548.
- Вуковић, Г. (1988). *Терминологија куће и покућства у Војводини*. Нови Сад: Филозофски факултет, Институт за јужнословенске језике.
- Ивановић, М. и Радовановић, Д. (2019). Етнолошки и етнолингвистички аспект обуће у српској традиционалној култури. У: М. Лончар-Вујновић (ур.), *Наука без граница II, Одјеци* (327–347). Косовска Митровица: Филозофски факултет.
- РЈАЗУ 1881–1976: *Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Којић, Ј. (2006). *Терминологија куће и покућства Бањана*. Суботица: Српски културни центар.
- Марковић, Б. (2019). Посуде за алкохолна пића у Ваљевској Подгорини. У: Д. Радовановић и М. Ивановић (прир.), *Из лексике становања. Етнолингвистички ојлеги* (141–155). Нови Сад: Матица српска.
- Мирилов, Р. (2019). Лексика са значењем посуда за млеко и млечне производе у Ваљевској Подгорини. У: Д. Радовановић и М. Ивановић (прир.), *Из лексике становања. Етнолингвистички ојлеги* (131–141). Нови Сад: Матица српска.
- Павловић, Љ. (2011). *Колудара и Подјорина*. Београд: Службени гласник – САНУ.
- Петровић, Д., Ђелић, И., Капустина, Ј. (2013). Речник Куча. *Српски дијалектолошки зборник*, LX, 1–461.
- Пижурница, М. Рв: *Збирка речи из Роваца* (картотека)
- Родић, З. (2016). *Сеоска кућа и становање у Србији*. Београд: Етнографски музеј у Београду.
- РСАНУ: *Речник српскохрватској књижевној и народној језика*, књ. 1–20. Београд: Српска академија наука и уметности.
- РСГВ: *Речник српских јовора Војводине*, књ. 1–10. Нови Сад: Матица српска.
- Skok, P. (1971–1974). *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–IV*. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti.
- Црњак, Д. (2006). *Терминологија куће и покућства у Лијевчу њољу и Жуји*. Бања Лука: Филозофски факултет.
- Škaljić, A. (1973). *Turcizmi u srpskohrvatskom jeziku*, 3. izdanje. Sarajevo: Svjetlost.

ДРАГАНА И. РАДОВАНОВИЧ

ИНСТИТУТ СЕРБСКОГО ЯЗЫКА САНИ

ПРИШТИНСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ГОРОДЕ КОСОВСКА-МИТРОВИЦА

ФАКУЛЬТЕТ ФИЛОСОФИИ

КАФЕДРА СЕРБСКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

К ВОПРОСУ О ЛЕКСИКЕ ДОМАШНЕГО ОБИХОДА

— Типы жилых домов и их составляющих в сербских говорах —

Резюме

В работе рассматривается инвентарь лексем шести говоров сербского этнокультурного и языкового пространства, *называющий типы жилых домов и их составляющих*. Названные говоры располагают систематизированными данными – четыре прошли специализированную терминологическую обработку (Воеводина, Лиевач поле и Жупа, Баняни, северная Метохия), два составных – полностью лексикологически исследованы (Валевская Подгорина и Ровца). Географическое, геоморфологическое и этнокультурологическое многообразие выбранного ареала обеспечит драгоценный и достаточно показательный материал, касающийся важной части сербской национальной культуры, включая аспект лингвистической географии. Полученные результаты могут рассматриваться как вклад в реконструкцию данной терминосистемы сербского языкового пространства, а также общих исследований по этно-культурно-исторической и антропо-географической тематике.

Ключевые слова: жилой дом и его составляющие; сербское языковое пространство; лингвогеографический аспект; мотивирующая основа и происхождение названия.